שִׁבְזְמַן שֶׁהֵן – המעות תְּמִימִין – שהאב לא פירש האם הם עבור החטאת או עבור העולה, יכול הבן להביא בהן את קרבנות נזירותו, וְלֹא בְּזְמַן שֶׁהֵן מְפוֹרָשִׁין – אם האב פירש אם יהיו המעות לחטאת או לעולה הבן אינו יכול להביא בהם את קרבנות נזירותו. ואם כן גם כאן נאמר שיכול הבן להביא חטאת ממעות שהפריש האב לעצמו. משיבה הברייתא: תַּלְמוּד לוֹמַר – נאמר פעם שלישית באותה פרשה (ויקרא ד לב) 'וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ' לְחַטָּאת', מתיבת 'קרבנו' לומדים שִׁבְקָרְבָּנוֹ של עצמו הוּא יוֹצֵא ידי חובתו, וְאֵינוֹ יוֹצֵא בְּקָרְבַּן שהפריש אָבִיו עבור עצמו, וזה מלמד על מעות שהפריש אביו, שהרי קרבן ממש כבר נלמד מהפסוקים שהובאו לעיל (כה:).

שואלת הברייתא עוד: יָכוֹל – אולי מה שלֹא יָצָא הבן ידי חובת חטאת בְּמָעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אביו לחטאת של עצמו, וְאֲפִילּוּ אם העבירות של שניהם שוות בחומרתן, כגון מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה או מִן הַחֲמוּרָה עַל הַחֲמוּרָה, וכל שכן אם אחד מהם עבר עבירה קלה והשני עבר עבירה חמורה, זה רק במעות שאביו הפריש, אֲבָל יוֹצֵא בְּקָרְבָּן שֶׁהִפְרִישׁ לְעַצְמוֹ על חטא אחר, ואפילו אם העבירות אינן שוות בחומרתן, כגון מִן הַקְּלָה עַל הַחֲמוּרָה או מִן הַחֲמוּרָה עַל הַקְּלָה. משיבה הברייתא: תַּלְמוּד לוֹמַר (שם כח), 'וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא', ומהמילים 'קרבנו' ו'על חטאתו' יש ללמוד שאינו יוצא ידי חובתו עַד שֶׁיְּהֵא קָרְבָּנוֹ לְשׁוּם חֶטְאוֹ – שיופרש הקרבן לשם חטא זה. כלומר, שאם הפריש לחטא מסוים, אינו יכול להקריבו עבור חטא אחר.

שואלת הברייתא עוד: יָכוֹל – יתכן שאכן לֹא יֵצֵא בְּבַהֲמָה שֶׁהִפְרִישׁ לְעַצְמוֹ עבור חטא אחר, ואפילו אם שתי העבירות שוות בחומרתן, כגון מִן הַקְּלָה עַל הַקְּלָה אוֹ מִן הַחֲמוּרָה עַל הַחֲמוּרָה, אֲפִילּוּ [–וכל שכן] מִן הַקְּלָה עַל הַחֲמוּרָה אוֹ מִן הַחֲמוּרָה עַל הַקְּלָה, שאין שתי העבירות שוות בחומרתן, שֶׁכֵּן כבר מצאנו בברייתא, שאִם הִפְרִישׁ בְּהֵמָה עַל אכילת חֵלֶב, וְהֵבִיא אותה בשוגג עַל אכילת דָּם, אוֹ שהפרישה עַל הַדָּם, וְהֵבִיא אותה בשוגג עַל הַחֵלֶב, לא יצא, אף על פי ששתיהן עבירות קלות, והטעם משום שֶׁחֲרֵי לֹא מָעַל – שלא עשה מעשה מעילה בכך, מאחר שהבהמה קדושה בקדושת הגוף, שהיא קדושה חמורה, וכשמעבירה מקרבן לקרבן אין זה חל, וְלכן לֹא כִּיפֵּר. אך סברא זו אינה שייכת אלא בבהמה, ושמא נאמר שרק בהמה אי אפשר להקריב לחטא אחר, אֲבָל יוֹצֵא בְּמָעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ לְעַצְמוֹ לחטא מסוים ולקח בהן קרבן לחטא אחר, כגון מִן הַקְּלָה לַקְּלָה וּמִן הַחֲמוּרָה לַחֲמוּרָה, ואף מִן הַחֲמוּרָה לַקְּלָה וּמִן הַקְּלָה לַחֲמוּרָה, שֶׁכֵּן כבר מצאנו כזאת, כמבואר באותה הברייתא, שאִם הִפְרִישׁ לְעַצְמוֹ מָעוֹת לחטאת שהיה חייב מִן הַחֵלֶב, וְהֵבִיא בהן בשוגג חטאת עַל הַדָּם, או שהפריש עַל הַדָּם, וְהֵבִיא בהן בשוגג חטאת עַל הַחֵלֶב, יצא ידי חובתו, שֶׁחֲרֵי מָעַל – עבר באיסור מעילה, כיון שהמעות קדושתן קלה שאינן קדושות בקדושת הגוף ויצאו לחולין בעת שלקח בהם בהמה אחרת, וְלכן כִּיפֵּר אם הקריב את הבהמה שקנה בהם. הרי מצאנו חילוק בין מעות לבהמה, שאם מקריב בשוגג בהמה לחטא אחר אין זה חל, ולעומת זאת מעות שקונה בהן בשוגג בהמה לחטא אחר יכול להקריבה לשם אותו החטא, ונלמד מכאן שגם לכתחילה מותר לו לשנות מעות מחטא לחטא. משיבה הברייתא: תַּלְמוּד לוֹמַר (שם לה) 'וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא', ומזה נלמד שאינו יוצא ידי חובתו עַד שֶׁיְּהֵא קָרְבָּנוֹ לְשֵׁם חַטָּאתוֹ – שהפרישו מתחילה לשם חטא זה. ומכאן לומדים שאף המעות של חטאת אין יכול לקנות בהם קרבן לחטא אחר. עד כאן דברי הברייתא.200

ומכאן יש להקשות על רב נחמן שהשווה בין בהמה בעלת מום למעות, שנחשבים סתומים: קָתָנֵי מִיהַת בְּהֵמָה – מבואר בברייתא שאין הבן יכול להביא את הבהמה שאביו הנזיר הפרישה לקרבנות עצמו, ורק במעות יכול לעשות כן. מַאי לָאו – לכאורה כוונת הברייתא להורות כן אֲפִילּוּ בבהמה בַּעֲלַת מוּם, ויש ללמוד מכך שהיא כ'מפורשת' ולא כ'סתומה', ואינה בכלל ההלכה למשה מסיני שיכול הבן להביא מעות סתומים שהפריש אביו, ומסתבר שכמו כן אינה בכלל ההלכה למשה מסיני שמעות סתומים הולכים לנדבה, אלא דינה כמפורשת והולכת למיתה, וקשה על רב נחמן שאמר שבהמה בעלת מום דינה כסתומה והולכת לנדבה. מתרצת הגמרא: לֹא, כוונת הברייתא דווקא לבהמה תְּמִימָה, שהיא כמפורשת, ולכן אינה בכלל ההלכה שבן מגלח על נזירות אביו, אבל בעלת מום דינה כסתומה ויכול הבן להביאה לקרבנות נזירות עצמו, וכמו כן היא בכלל ההלכה שסתומים נופלים לנדבה.

מקשה הגמרא: אֲבָל בַּעֲלַת מוּם מַאי – לפי זה מה דינה של בעלת מום, כִּסְתוּמָה דְּמָיָא – הרי היא כסתומה, ומקשה מַאי אִירְיָא דְּקָתָנֵי – מדוע שנה התנא בברייתא את דין הבן שמגלח על נזירות אביו לגבי מָעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו, לֵיתְנֵי – יכול היה לשנות דין זה בבהמה בַּעֲלַת מוּם, שאם השאירה האב יכול הבן להביאה לנזירותו, שהרי גם היא בכלל ההלכה. מתרצת הגמרא: הָכִי נַמִּי – אכן כך הוא, ואף בעלת מום בכלולה בדברי התנא, דִּלְמַאי חַיְּיָא – למה ראויה בהמה בעלת מום, הלא אינה ראויה להקרבה אלא לְדָמֵי – למכרה לצורך קניית קרבן, וּדְמֵי הַיְינוּ מָעוֹת – הבהמה הראויה רק לדמים כלולה בכלל דברי התנא ששנה 'מעות':

משנה

במשנה זו מבואר עד מתי הבעל יכול להפר את הנזירות: נזירה שסיימה ימי נזירותה בטהרה, והביאה קרבנותיה, וְנִזְרַק עָלֶיהָ [–בעבורה] אֶחָד מִן הַדָּמִים של אחד הקרבנות, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר את נזירותה, שעל ידי זריקת הדם הותרה בשתיית יין ולהיטמא למתים, אף שעדיין לא גילחה, ונמצא שכבר אין כאן עינוי נפש. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִילּוּ אם לא נזרק הדם, אלא רק נִשְׁחֲטָה עָלֶיהָ אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר, משום הפסד קדשים, שאם יפר את נזירותה יפסל הקרבן.

המשנה מוסיפה לבאר באיזה קרבנות מדובר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שאינו יכול להפר נזירות אשתו לאחר זריקה, בְּתוֹגַלַּחַת הַמְּחֻבֶּרֶת – שסיימה הנזירות בטהרה, והביאה קרבנות של סיום הנזירות, אֲבָל בְּתוֹגַלַּחַת הַמְּטוּמְאָה – אם נטמאה בתוך ימי הנזירות, והיא מביאה קרבנות של נזיר טמא, ולאחר שתטהר תמנה שוב את ימי הנזירות, יָפֵר – יכול להפר אף שכבר נזרק הדם, מפני שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְנוּוֶלֶת, שהרי לאחר שתטהר עדיין תהיה נזירה.

רַבִּי (מֵאִיר) חולק על כל עיקר הדין המבואר כאן ואוֹמֵר, אַף בְּתוֹגַלַּחַת הַמְּחֻבֶּרֶת יָפֵר – אף אם גמרה הנזירות בטהרה, וכבר הוקרבו כל הקרבנות, ואף על פי שכבר הותרה מאיסורי הנזירות ואין כאן עינוי נפש כלל, יכול להפר, מפני שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר, אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה שְׁמֻגַּלַּחַת את שערותיה, שהגילוח הוא ניוול לה:

גמרא

הגמרא מבררת כמי שנויה משנתינו: מַתְנִיתִין – משנתינו שאומרת שמיד לאחר שנזרק עליה אחד מן הדמים, אף שעדיין לא גילחה, אין הבעל יכול להפר נזירותה כיון שכבר הותרה ביין ואין לה עינוי נפש, סוברת דִּלְא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאִי כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָאָמַר – הרי אמר (לקמן מו.) שתְּגַלַּחַת הנזיר מְעַכֶּבֶת אותו מהיתר שתיית יין, כלומר, שכל עוד לא התגלח עדיין הוא אסור ביין, וְאם כן במשנתינו בְּיָן דִּלְא גִּילְּחָה האשה עדיין את שערה, אף שכבר נזרק דם הקרבן, עדיין היא אֲסִירָה בְּחַמְרָא – אסורה ביין, וְכֵיוָן דְּאִית לָהּ נִיוּוּל – וכיון שיש לה בזה עינוי נפש עד שתגלח, מָצֵי מֵיפַר – יכול הבעל להפר את נזירותה.

הגמרא מבארת את מחלוקת התנאים במשנה: (וּבְהָא פְּלִיגִי) – בסברא דלהלן חלוקים תנא קמא ורבי עקיבא במשנתינו,

תַּנָּא דִּידָן – תנא קמא סָבַר, כֵּיוָן דְּאִיזְדְּרִיק עֲלָהּ – כשנזרק עבורה דָּם של אחד הקרבנות, לְאַלְתַּר שְׁרָיָא בְּחַמְרָא – מיד היא מותרת ביין, וְהָא לֵית לָהּ נִיווּל – וכבר אין לה עינוי נפש, ולכן אין הבעל יכול להפר. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, שַׁאֲפִילּוּ אִישְׁתְּחִיטַת – אפילו אם רק נשחטה בְּהֵמָה אחת, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר, אף שעדיין היא אסורה ביין, והטעם מְשׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים – שאם יפר עכשיו את נזירותה יופסד הקרבן שנשחט, כיון שלא יוכלו להקריבו.

הגמרא מקשה על ביאור זה בדברי רבי עקיבא: מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא, וְאַמַּאי – מדוע יש כאן הפסד קדשים, הלא אפשר לְזָרוֹק את דָּמָן של הקרבנות שֶׁלֹּא לִשְׁמָן – שלא לשם קרבן נזיר, וְעל ידי זה יַתִּיר את הַבָּשָׂר בַּאֲכִילָה. מִי לֹא תַּנְיָא – והרי שנינו בברייתא, כְּבִשֵּׁי עֲצֶרֶת – שני כבשי שלמים המוקרבים בחג השבועות, שֶׁשְּׁחָטָן בזמנן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן אלא לשם קרבן אחר, אוֹ אפילו אם שחטן לשמן אלא שֶׁשְּׁחָטָן לִפְנֵי זְמָנָן – לפני החג, אוֹ ששחטן לְאַחַר זְמָנָן – לאחר החג, דינם שהַדָּם יְזֹרֵק על המזבח, וְהַבָּשָׂר של הקרבן יֵאָכֵל – צריך לאכלו. וְאִם הָיְתָה שַׁבָּת, לֹא יְזֹרֵק את הדם, כיון שזה כמו תיקון שמתיר את הקרבן להקטרה ואכילה, ואסור מדרבנן. וְאִם עבר וְזָרַק בשבת, הוּרְצָה – הועילה הזריקה בשביל הקרבן שמותר לְהַקְטִיר את הָאֵימוּרִין – חלקי הקרבן המוּם ממנו להקטרה על המזבח לָעֲרֵב – במוצאי שבת. ומבואר בברייתא, שאפשר לזרוק את דם הקרבנות שלא לשמן, ואם כן גם באשה שהפר לה בעלה את נזירותה לאחר שנשחט הקרבן, אפשר לזרוק את הדם שלא לשמו ויותר הבשר באכילה, ונמצא שאין כאן הפסד קדשים, ומדוע אמר רבי עקיבא שהבעל אינו יכול להפר אחרי השחיטה משום הפסד קדשים.

מתרצת הגמרא: אָמְרֵי – אמרו בני הישיבה, אִי – אם מדובר באופן דְּשָׁחַט בתחילה את קרבן הָעוֹלָה אוֹ הַשְּׁלָמִים של הנזירה, הָכִי נַמִּי – באמת אפשר לזרוק את הדם שלא לשמן ועל ידי זה להתיר את הקרבן להקרבה [בעולה] או לאכילה [בשלמים], וממילא אין כאן הפסד קדשים ויכול הבעל להפר את נזירותה. אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – משנתינו מדברת כְּגוֹן שֶׁשָּׁחַט את הַחַטָּאת בְּרִישָׁא – בתחילה, ויש הפסד קדשים כיון שאי אפשר לזרוק את דם החטאת שלא לשמה, משום שחטאת שנעשתה שלא לשמה פסולה, ואף אי אפשר להביאה בנדבה, משום שחטאת אינה באה בנדבה. לפי ביאור הגמרא שרבי עקיבא מדבר באופן שהחטאת נשחטה תחילה, צריך לומר שגם תנא קמא [הסובר שרק משעת זריקת הדם אין הבעל יכול להפר, משום שהותרה ביין וכבר אין עינוי נפש] מדבר באופן שדם החטאת נזרק תחילה, והגמרא מבארת שאף באופן זה שדם החטאת נזרק תחילה, הותרה האשה ביין מיד אחר הגילוח ואין עינוי נפש, ולכן הבעל אינו יכול להפר את הנזירות: כְּדִתְנַן – כמו ששנינו במשנה (לקמן מה.) שאִם גִּילַּח הנזיר עַל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן – על אחד משלושת הקרבנות שהביא, יָצָא. ומבואר שגם אם גילח על החטאת מותר הנזיר ביין, ולכן הבעל אינו יכול להפר את הנזירות אחרי זריקת הדם, שהרי כבר אין עינוי נפש:

שנינו במשנה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שאחר זריקת הדם הבעל אינו יכול להפר, בְּתִגְלַחַת טָהֳרָה, אֲבָל בְּתִגְלַחַת טוּמְאָה יָפֵר (מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְנוּוֶלֶת). וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֲפִילּוּ בְּתִגְלַחַת טָהֳרָה יָפֵר, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגַלַּחַת: הגמרא מבארת את סברת המחלוקת: וְתָנָא קַמָּא אָמַר לָךְ – ישיב על דברי רבי מאיר, שאין הגילוח 78נחשב ניוול, מפני שאֶפְשָׁר לאשה לכסות ראשה בְּפֵאָה נָכְרִית שאין תגלחתה ניכרת, ולכן בתגלחת טהרה אין הבעל יכול להפר. וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר, שבְּפֵאָה נָכְרִית, אַיְידֵי דְּזוּהֲמָא לֵא נִיחָא לֵיהּ – מאחר שיש בפאה זוהמה שאינה מגופה של האשה, הרי זה מגונה בעיני הבעל, ולכן יכול להפר כדי למנוע מכך:

משנה

משנה זו מבארת שהאב יכול לקבל נזירות עבור בנו הקטן, והאם אינה יכולה. וכן שהבן או קרוביו יכולים למחות אם אינם רוצים בו, ומה דין הקרבנות אם הופרשו קודם לכן.

הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ הקטן בָּנָזִיר – יכול להביאו לידי נזירות. וזה בשני אופנים, שיאמר 'יהא בני נזיר'. שמצוה לבנו לקבל על עצמו נזירות. וְאֵין הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת אֶת בְּנָהּ בָּנָזִיר – והאם אינה יכולה להדיר את בנה הקטן שיהיה נזיר.

המשנה מבארת שיש אופנים שהנזירות של הבן מתבטלת: כֵּיצַד, גִּילַּח הבן את שערו, ועל ידי זה גילה דעתו שאין רצונו להיות נזיר, אוֹ שֶׁגִּילְּחוּהוּ קְרוֹבָיו, ועל ידי זה גילו דעתם שאין רצונם בנזירותו של הבן. וכן אם מִיחָה הבן ואמר שאין רצונו בנזירות, אוֹ שֶׁמִּיחוּ קְרוֹבָיו ואמרו שאין רצונם בנזירותו של הבן, בכל מקרים אלו הנזירות בטלה.

הָיְתָה לוֹ – לאב בְּהֵמָה מוּפְרֶשֶׁת לקרבנות נזירות בנו, והנזירות התבטלה על ידי גילוח או מחאה, דין הקרבנות הוא, שהַחַטָּאת תָּמוּת ואין לה תקנה, וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב עוֹלָה – בתורת עולת נדבה, וּשְׁלָמִים יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים – בתורת שלמי נדבה וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד כדין שלמי נזיר, ושלמים אלו אֵינָן טְעוּנִין הבאת לֶחֶם שמביא כל נזיר עם השלמים.

ואם הָיוּ לוֹ מָעוֹת תְּתוּמִין – שהפריש לצורך קרבנות הנזירות, ולא פירש לאיזה קרבן יהיו מעות אלו, יִפְּלוּ כל המעות לִנְדָבָה – יקריבו מכל המעות עולות נדבה. אבל אם היו הַמָּעוֹת שהפריש מֻפְרָשִׁים – שפירש ואמר 'מעות אלו יהיו לחטאת ומעות אלו יהיו לעולה ולשלמים', דין המעות הוא לפי מה שפירש עליהם, דְּמֵי חַטָּאת – המעות שהופרשו עבור החטאת צריך לאבדם וְיֵלְכוּ – ישליכום לַיָּם הַמֶּלַח, משום שאם היו קונים בהם בהמה לחטאת דינה היה שתלך למיתה. ועד שיוליכום לים המלח לֹא נֶהֱנִין – המעות אסורים בהנאה מדרבנן, וְלֹא מוֹעֲלִין בהם, שאין חיוב קרבן מעילה אם עברו ונהנו מהמעות, משום שבפרשת מעילה כתוב (ויקרא ה טו) 'קדשי ה'', ודמי חטאת זו שהולכים לים המלח אינם קדשי ה'. דְּמֵי עוֹלָה – המעות שהופרשו עבור העולה, יָבִיאוּ מהם קרבן עוֹלָה נדבה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן שהרי הם עומדים לקרבן, וכן דְּמֵי הַשְּׁלָמִים – המעות שהופרשו עבור השלמים, יָבִיאוּ מהם קרבן שְׁלָמִים נדבה, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד כדין שלמי נזיר, וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם שמביא כל נזיר עם השלמים:

גמרא

מבואר במשנה שרק אִישׁ אֵין – [אבן] יכול להדיר את בנו בנזירות, אֲבָל אִשָּׁה לֹא יכולה להדיר את בנה בנזירות. מברר הגמרא: מַאי טַעְמָא – מה הטעם שהאב יכול להדיר את בנו בנזירות, ומה הטעם שהאם אינה יכולה להדיר את בנה בנזירות. נחלקו האמוראים בטעם הלכה זו: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, הֲלָכָה למשה מסיני הִיא בְּנָזִיר, שרק לאב יש כח להדיר את בנו בנזירות, ולא לאם. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא

אגרות קודש

[שלהי תשרי תשכ"ו]

עיקר דיבור הנ"ל הי' לאלו - שאין להם עוד סדר **ע"פ תורה** בהנ"ל - משא"כ תלמידי ישיבה שלכל לראש צ"ל הלימוד ע"פ סדרי הישיבה - ורק בהזמן **שמחוץ** לסדרים שייך הנ"ל, וג"ז לא לכאו"א. וצ"ל בזה ע"פ התייעצות והוראת המשפיע.